

Selahattin Adil Paşa (1882 -1961)

Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Selahattin Adil Paşa, 19 Ocak 1882 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası Tersane Komutanı Amiral Adil Paşa, annesi Sadberk Hanım'dır. Askeri Rüşdiye ve Mühendishane-i Berr-i Hümayun'un idadi kısmından sonra 1897'de girdiği aynı okulun Harbiye kısmından 7 Ocak 1900'de mezun oldu. 6 Aralık 1902'de Harp Akademisinden Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu. Kurmay stajını 1902 ile 1903 arasında Suriye'deki 5'inci Ordu'da tamamladı. 9 Mart 1904'te Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) rütbesi aldı. 7 Mayıs 1905'te Selanik'teki 3'üncü Ordu emrine verildi. 1906 ile 1908 arasında İstanbul Harp Okulu Ordu ve Teşkilat Dersi Öğretmen Yardımcılığı yaptı. 24 Ekim 1908'de binbaşılığa yükseltildi ve 2'inci Orduya atandı. 31 Mart Olayı'nı bastırmak için kurulan Harekât Ordusu'nda görev aldı. 22 Aralık 1910'dan 26 Ekim 1911'de Trablusgarp Savaşı'nda görevlendirilinceye kadar Bükreş'te askerî ateşe olarak görev yaptı. Savaş sırasında Bingazi Sevkiyatı için Kahire'de görevlendirildi. Daha sonra esas görev yeri olan Bükreş'e dönerek Ataşemiliterlik görevine devam etti. Balkan Savaşı sırasında önce Harbiye Nezareti Ordu Dairesi'nde sonra da Vardar Ordusu Kurmay Heyeti'nde görev yaptı. Savaş'tan sonra Bükreş'teki görevine döndü. 28 Ağustos 1913'te Genelkurmay Karargâh subaylığına atandı. 24 Eylül 1913'te Fazile Siret Hanım ile evlendi. 14 Ekim 1913'te Osmanlı-Bulgar Hudut Komisyonu üyeliğine getirildi. 15 Aralık 1913'te Genelkurmay 2'inci Şube'ye atandı. 17 Ocak 1914'te Harbiye Dairesi 4. (Sahra Topçu) Şube Müdürü olarak görev yaptı. 15 Ağustos 1914'te, Akdeniz Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığı Kurmay Başkanı oldu. 18 Mart Çanakkale deniz savaşlarında önemli hizmetler yaptı. 28 Nisan 1915'te 4'üncü Kolordu 12'inci Tümen Komutanı, 18 Eylül 1915'te 4'üncü Kolordu 13'üncü Tümen Komutanı olarak Çanakkale Cephesinde kara savaşlarına katıldı. 14 Aralık 1915'te albaylığa terfi etti. Ardından komutanı olduğu 13'üncü Tümen ile birlikte Çanakkale'den alınarak Doğu Cephesi'nde görevlendirildi. 6 Haziran 1916'da Doğu Cephesindeki 11'inci Kolordu Komutanlığı'na atandı. 12 Temmuz 1916'da Çanakkale Bölgesi'ndeki 19. Kolordu'ya, 18 Kasım 1916'da 17. Kolordu'ya Komutan oldu. 8 Kasım 1917'de Akdeniz Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığına tayin edildi. Mondros Mütarekesi'nden sonra, 30 Aralık 1918'de İzmir'deki 17. Kolordu komutanlığına atandı. 5 Kasım 1919'da İmalat-ı Harbiye Genel Müdürü oldu. 22 Nisan 1920'de ise Personel Dairesinde çalışmaya başladı. 1920 Haziranında Millî Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçti. Burada Fransızların yayılmalarına karşı Adana Cephesi Komutanı olarak görevlendirildi. 1921 ile 1922 yılları arasında Batı Cephesinde 2. Kolordu Komutanlığı yaptı. Bu arada Sakarya Savaşı'na katıldı. 20 Ekim 1921'de, 15 Ekim 1921'den geçerli olmak üzere Mirlivalığa (Tümgeneral) yükseltildi. 17 Mayıs 1922'de Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığına tayin edildi. Mudanya Mütarekesinden sonra, İstanbul Komutanlığı görevine getirildi. 29 Eylül 1923'te kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Emeklilikten sonra iş hayatına atıldı. Ticaret ve sanayi ile uğraştı. 1928'de "İstanbul Kauçuk ve Kablo Fabrikası"nı kurarak ilk Türk elektrik kablosu imalatını gerçekleştirdi. Krom madeni işletmeciliği ve yabancı firmaların mümessilliği gibi iktisadi girişimlerde bulundu. 1950 yılında Demokrat Parti adayı olarak katıldığı IX. Dönem Milletvekili seçimlerini kazanarak Ankara Milletvekili olmuş, fakat bu görevinden 2 Temmuz 1953'te istifa etmiştir. Selahattin Adil Paşa, 27 Şubat 1961'de ölmüştür. Selahattin Adil Paşa, yaklaşık 37 yıllık askerlik hayatı esnasında, Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda aktif rol almıştır. Bu çalışmaları nedeni ile Dördüncü Rütbeden Osmanî, Üçüncü Rütbeden Mecidi, İkinci Dereceden Kılıçlı Mecidi, Harp, Gümüş Muharebe Liyakat, Altın

Liyakat, Dördüncü Rütbeden Mecidi, Kılınçlı Gümüş Liyakat, Kılınçlı Gümüş İmtiyaz, Alman İkinci Dereceden Gümüş Salip, Avusturya-Macaristan Üçüncü ve İkinci Rütbeden Askerî Meziyet Salip ve İkinci Dereceden Demir Taç ve İstiklal Madalya ve Nişanları ile ödüllendirilmiştir. Ayrıca, Kurtuluş Savaşı'nın diğer kahramanları ile birlikte, 18 Ekim 1983 tarihinde Atatürk'ün manevi himayelerinde kurulmuş olan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun dört bağlı kuruluşundan biri olan Atatürk Araştırma Merkezinin Şeref Üyesi olarak kabul edilmiştir. Anıları "Hayat Mücadeleleri" ve "Çanakkale Cephesinden Mektuplar-Hatıralar" adlı kitaplarda yayınlanan Selahattin Adil Paşa'nın üç çocuğu vardı.

Cemal AVCI

KAYNAKÇA

KOCATÜRK, Utkan, **Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi**, Ankara 1988.

ÖZTÜRK, Kâzım, **Türk Parlamento Tarihi: TBMM-IX. Dönem (1950-1954)**, Cilt VII, Ankara 1998.

Selahattin Adil Paşa, "Çanakkale Hatıraları", **Çanakkale Hatıraları**, C 1, İstanbul 2001, s.111-160.

Selahattin Adil Paşa, **Çanakkale Cephesinden Mektuplar-Hatıralar**, İstanbul 2007.

Selahattin Adil, **Hayat Mücadeleleri**, Yay. Haz. Enver Koray, İstanbul 1982.

SÜSLÜ, Azmi, BALCIOĞLU, Mustafa, **Atatürk'ün Silah Arkadaşları-Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri**, Ankara 1999.

Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Rütbedeki Komutanların Biyografileri, Genelkurmay Başkanlığı, Ankara 1964.

19/09/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/selahattin-adil-pasa-1882-1961/?pdf=3381> adresinden erişilmiştir